

HERNÁDSZURDOK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. *Köszöntő, Bevezető*
2. *Hernádszurdok bemutatása*
 - 2.1. *Településtörténet, Település szerkezet kialakulása*
 - 2.2. *Természeti környezet*
3. *Örökségünk*
 - 3.1. *Épített örökség*
 - 3.2. *Természeti örökség*
 - 3.3. *Régészeti örökség*
4. *Eltérő karakterű településrészek*
Hagyományos falusias lakóterület
Zöldterület, zöldterületi intézmények
5. *Településképi szempontból meghatározó területek*
6. *Ajánlások*
 - 6.1. *Építészeti útmutató*
Telepítés
Terepalakítás
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Színek
Kerítések
Kertek
Tornácok
Nyílászárók
Homlokzatképzésre
 - 6.2. *Épület felújítási útmutató*
 - 6.3. *Külterületek útmutatója*
 - 6.4. *Közterületek útmutatója*
 - 6.5. *Reklámtáblák, cégek elhelyezésének útmutatója*
7. *Jó példák*
8. *Impresszum*

BEVEZETÉS

A Településképi Arculati Kézikönyv elkészítésének célja az, hogy Hernádszurdok települési értékeinek bemutatásán keresztül tárja fel a település szépségeit és értékeit, és hívja fel lakosságának figyelmét a települést alkotó épített és táji környezet kiemelkedő értékeire. Ez egy szemléletformáló jellegű dokumentum, mely a környezetünkben található értékeket a teljesség igényére törekedve foglalja össze.

A településkép, vagy az utcakép az oda tervezett épületektől lesz szép, harmonikus. Az épület ne csak önmagában legyen szép, hanem a környezetével együtt, azzal összhangot alkotva.

Az arculati Kézikönyv elkészítésével, annak ajánlásaival a településen élők számára szeretnénk iránymutatást adni.

Az ajánlások, a településen élők, valamint a tervezők számára, az illeszkedés szabályaira, hogy a település meghatározott karakteréhez igazodó, attól nem idegen építészeti elemek felhasználásával, személyes álmaik és építési szándékuk minél jobb színvonalú megvalósítása érdekében szükségesek, de nem kötelezőek.

A kézikönyv folyamatosan bővíthető, változtatható, a településen megjelenő „jó példákkal”.

HERNÁDSZURDOK BEMUTATÁSA

Hernádszurdok Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részén, a magyar-szlovák államhatár közelében elhelyezkedő község. A településen áthalad a 3. számú főközlekedési út, emellett a Miskolc-Hidasnémeti-Kassa vasúti fővonal is.

A községben a lakosság alapellátását szolgáló intézményhálózat erősen hiányos.

Hernádszurdok „egy utcás” település, jellemzően földszintes, falusias jellegű épületekkel beépített.

A település lakóinak száma jelenleg 181 fő.

Hernádszurdok nevének kialakulásának többféle magyarázata lehetséges. Elképzelhető, hogy a Szurdokbénye név és változatainak sokfélesége két falu összevonásával keletkezett település neve, s a korábbi nevek egymás mellé rendelésével alakult. Az előtagként álló Szurdok önálló település volt azonban a korai ómagyar korban közvetlenül adatokkal nem igazolható (de valószínűleg a mai Hernádszurdokkal azonos), így — kisebb valószínűséggel — az is lehetséges, hogy Bénye település valamely földrajzi alakzat, szurdok (’mély, szűk, mere-dek oldalú völgy, alján vízfolyással’; FNESz.) melletti elhelyezkedésére utal.

A Bénye névrész hangalaki, írásképi sokszínűségével kapcsolatban l. a Bénye szócikkét. A Bénye és a Szurdokbénye névcikke alatt felsorakoztatott adatok két települést rejtenek. Az előfordulások egy részéről azonban nem dönthető el egyértelműen, hogy a későbbi-mai

2.1. TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

Az eredetileg Szurdokbénye (Bénye, Bényeszurdoka) nevű, Árpád-kori település abaújházi földvár volt, amelynek határát először 1234-ben írták le, Byna de Zurduk néven. Ekkor II. András egy Aba nemzetséghez tartozó Demeter hercegi étekhercegnek adományozta. 1288-ban az oklevelek Bényei Besenyő István nevű fiát említették, aki Amadé nádor kancellárja volt. 1300-ban Szurdokbényé harmadát – hosszas vita után – átengedték Vécsei Csépán fiainak, s az átengedett harmadot elhatárolták. Később hosszú időn át a Nécsei család birtoka, akik többször is jelentős földdarabokat adományoztak serveienseiknek a szurdoki határból. 1427-ben 27 jobbágyportát számláltak össze a faluban. A XVI. század elején Kassa városának birtoka lett, csere útján. Neve ekkortól lett Hernádszurdok. 1919-ben a cseh csapatok ellen vívott jelentős harcok területe volt a község környéke. 1945-ben a földosztást követően itt is tsz alakult ki. A kanyargós folyású Hernád melletti község az 1970-es évek elején közigazgatásilag Hidasnémetihez tartozott.

TELEPÜLÉSSZERKEZET KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Magyarország területéről készített katonai és történeti térképeken láthatjuk egy-egy település fejlődését.

Az első katonai felmérés (josefinánus térkép)- 1782-1785 között készült - olyan topográfiai térkép, melyen az utcák, az ahhoz kapcsolódó terek, templomok, épületek vannak ábrázolva.

Hernádszurdokot illetően már az első katonai felmérésen látható, hogy olyan település, amelynek két sor szalagtelke egy átfutó út, jelen esetben országút, két oldalán helyezkedik el.

Magyarország második katonai felmérése (franciskánus térkép) 1819-1869 között készült. A térképen szereplő információkból képet kapunk a reformkori magyarországi terület- és település szerkezeti kapcsolatairól és a tájhasználati módokról.

A előzőekben elkészített térkép óta településszerkezeti változás nem látható Hernádszurdok kapcsán, azonban új, Hidasnémetivel összekötő kereskedelmi utat építettek

A teljes Osztrák-Magyar Monarchia területet lefedő ferencjózsefi térkép Magyarországra vonatkozó része a kiegyezés után 1872-1887 között készült, melyen településszerkezeti változás itt sem látható.

Az eddigi térképeknél sokkal részletesebben mutatja be a település területét és szerkezetét a kéziratos kataszteri térkép. Minimális településszerkezeti változás látható, ami inkább területnövekedés, mint szerkezeti átalakulás.

A mai napig szalagtelkes egyutcás úti falu Hernádszurdok, tekintettel arra, hogy a telkek út felőli végén áll a hosszanti telekhatárra épült lakóház, beljebb következik a gazdasági udvar a gazdasági épületekkel. A telek belső vége legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert.

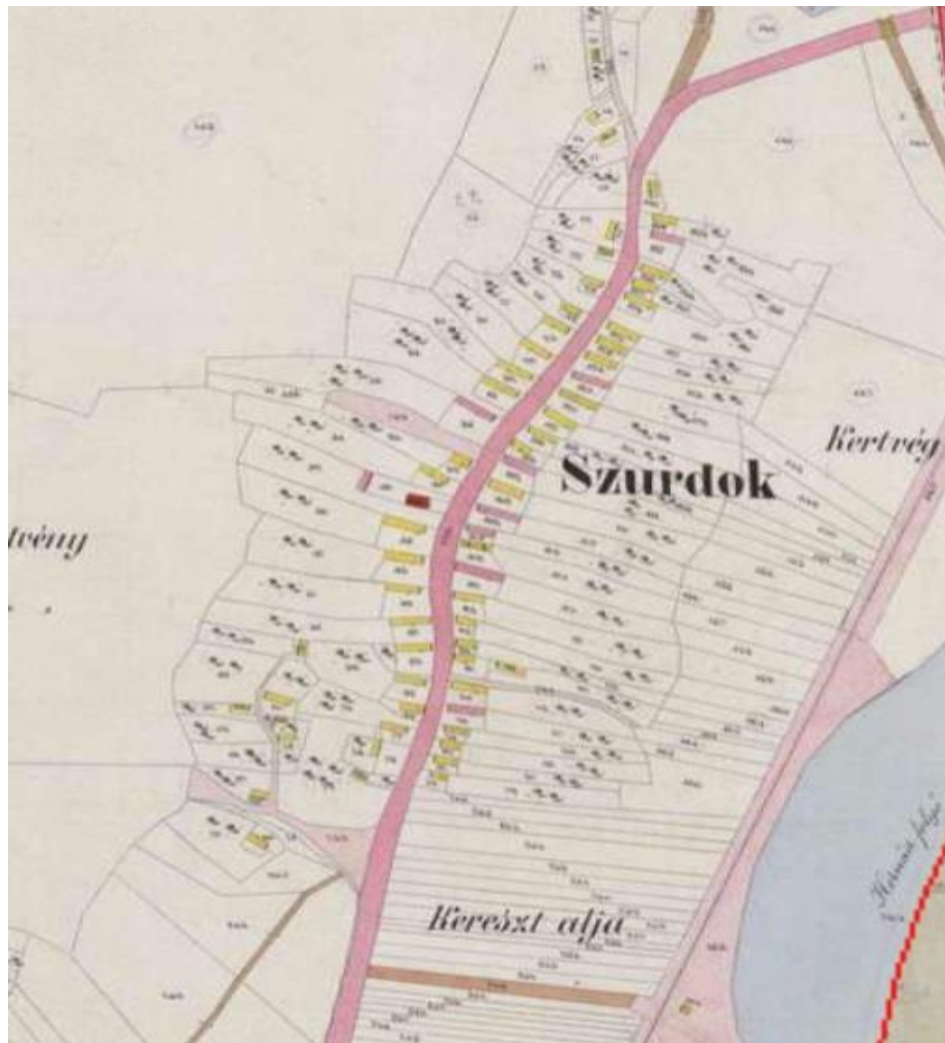
Első Katonai Felmérés (1763-1787)

Második Katonai Felmérés (1806-1869)

Harmadik Katonai Felmérés (1869-1887)

kataszteri térkép

1964 évi légifelvétel

forrás:fentrol.hu

2.2 TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Hernádszurdok a Hernád folyó jobb partján, a Cserehát peremén fekszik, a Hernád-völgye kistáj tektonikus árokban elhelyezkedő folyóvölgyében fekszik. A felszín kb. 1/3-a ártér, kb. 1/3-a enyhén tagolt síkság, 1/3-a alacsony domblábi hátak és lejtők orográfiai domborzattípusba tartozik.

A Cserehát az Északi-középhegység területén húzódó medencesor része, jellegzetesen dombvidéki táj. Neve a táj nagy részét borító cseres-tölgyes erdőkből származik. A falu területének nagyobbik része ezeken a sárgásbarna agyaggal, részben homokkal és kaviccral fedett dombháton, lankás lejtőkön, völgyekben fekszik. A dombhátak 260-270 méterig magasodnak. Ezeknek jó része erdő, másik része (Nádasok, Nyilasok, Hosszú földek, Temetőföld,) gyengébb minőségű szántó, illetve (Eresztvény, Bikk, Csurmány,) legelő. A község határának legmagasabb pontja a Ficere (Kompérás) - tető 272,5 méter magas. Innen csodálatos kilátás nyílik a Zempléni-hegységre, és végigtekinthetünk a falvak során Abaújtól Boldogkő váráig.

A Hernád menti sík kisebb területű, de sokkal jobb minőségű, humuszos öntéstalaj. Ilyen az Iszap, a Felső rét, Malom alja, Szög, Feljáró, Ág-rét, Rakattyas. Egyedül a Sziget kavicsos, homokos, de itt csak rét és ligetes nyárfacsoportok vannak.

Vizei egyben határt is képeznek. A Hernád Gönc felé, az Eresztvényi (Mogyorós) -patak Hidasnémeti felé, a Bénye-patak Hernádpetri felé képez természetes határt. Egyedül a Bársonyos az, amely a község területén belül folyik. Itt ágazik ki ugyanis a Hernádból, és Déli irányba folyva, azt jobboldali mellékágként követi. A domboldalak itt-ott vadvizeseek, erre utal a Nádasok és a Büdöskút elnevezés is.

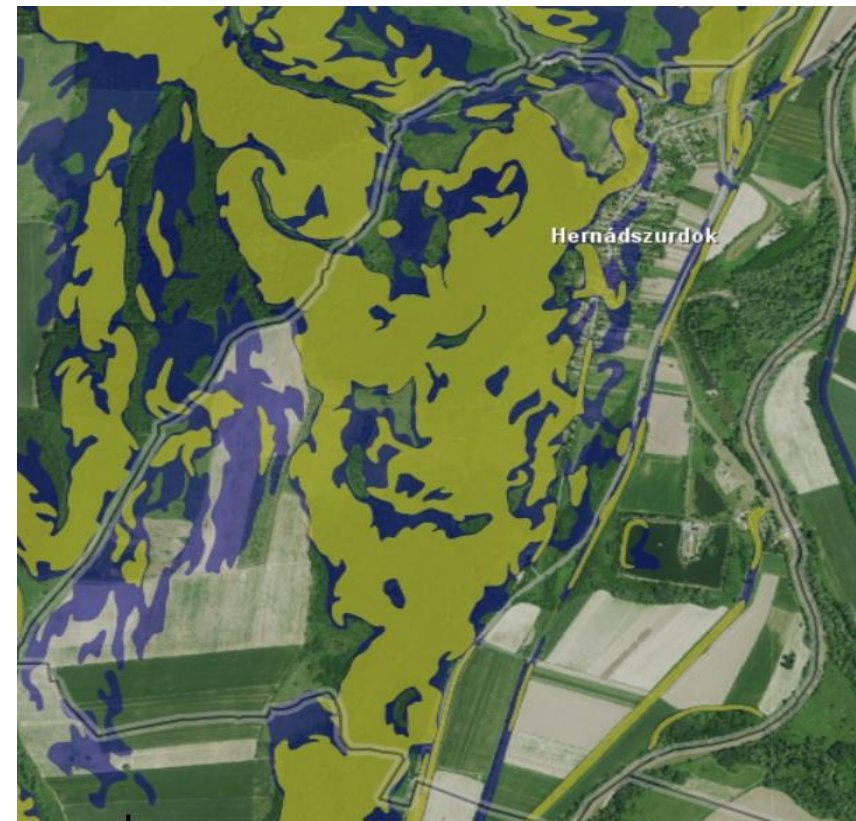
Éghajlati szempontból a hegyvidékek és az alföldi tájak közötti átmenet a jellemző rá. Klimatikus adottságainak másik döntő meghatározója, hogy hazánk legészakibb fekvésű dombvidéke. A hőmérséklet évi átlaga 9-10 C° között van.

A helyi erdők főleg akác és kevert erdőkből állnak a község magaslatain. A Hernádot és a patakokat éger-, nyár-, és fűzfacsoportok kísérik. Az erdőkben gyógynövények, erdei gyümölcsök sokféle fajtája található. A környéken kiváló gombászrétek vannak. Nagyvadfajokban és ragadozó vadfajokban gazdag: otthont talál itt a róka, vadmacska, őz, szarvas, vaddisznó. Jelentős a terület madárvilága.

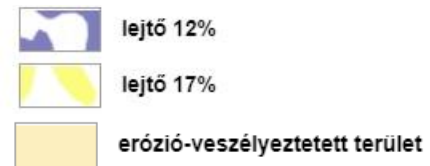
A házak mögött Nyugaton meredek domboldal emelkedik. Kelet felé, pedig szintén elég meredeken ereszkedik tovább a lejtő a szemközti házsor mögött a Hernád felé.

A Hernád jobb partján a teraszokat a lejtős tömegmozgások átformálták, ill. a Cseréhátról áthalmozott kavicsanyaggal betertették. A bal parton teraszok azonosíthatóak. A kistáj DK-i részein nagymértékű az erózióveszély.

Jelmagyarázat:

ÖRÖKSÉGÜNK

Az épített és környezeti elemek megőrzésének fontos feltétele, hogy azok a település életének, vérkeringésének továbbra is szerves részei legyenek: funkcióikat megőrizzük, vagy a revitalizálás során minél kevesebb változtatást igénylő új szerepeket kell találnunk neki.

Az épített környezet maradandó építészeti értéket is képviselő elemeinek (építmény, épületegyüttes, táj- és kertépítészeti alkotás) összessége - annak minden beépített alkotórészével, tartozékával és berendezésével együtt.

A településen több olyan építményt is találunk, melyek ugyan nem állnak országos védelem alatt, de történelmi értéket képviselnek.

3.1. ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG

HELYI ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG

A településen két templom található.

A református templom II. József türelmi rendeletének kiadása után épült 1785-ben. 1861-ben a templom leégett a falu egyik részével együtt. Az erős református közösség azonban még abban az évben felépítette. 1998-ban megvalósult a külső felújítás, később pedig a templom belseje szépült meg holland testvérek támogatásával. (6. számú helyi védett épület)

A római katolikus Szűz Mária Szíve kápolna, 1959-ben épült. (2. számú helyi védett épület)

Közösségi ház (volt iskola) épülete (1. számú helyi védett épület)

Helyi védelem alatt áll a református templomhoz tartozó parókia mellvédes, fatornácos épülete is. (11. számú helyi védett épület)

Hernádszurdok utcáin, több értékes, megőrzésre érdemes népi lakóépület áll, amelyeknek sajátos és egységes az épületek tömegformálása, a tetőidomok kialakítása. Ezek a lakóépületek meghatározzák a település karakterét. Meghatározó karakter az épületek tömegén a tornác kialakítás is.

Sok helyen megtalálható még a kőkapuzat is, mely a hagyományos népi építészeti emléket őrző a mai napig.

HELYI VÉDETT ÉPÜLETEK:

3. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 9.

4. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 19.

5. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 23.

7. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 29.

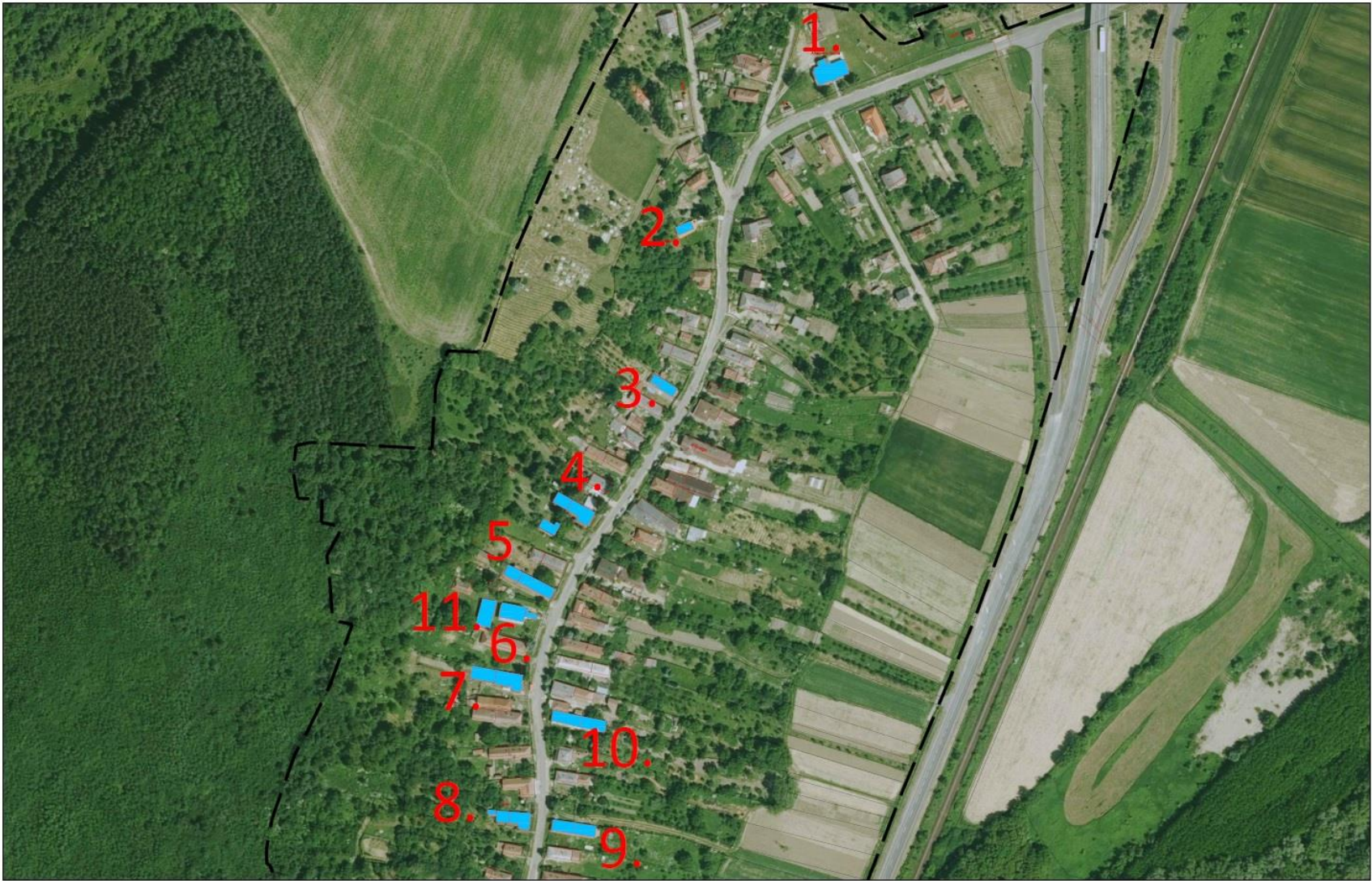
8. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 37.

9. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 48.

10. Helyi védett épület
Népi építészeti emlék- lakóház
Rákóczi Ferenc utca 42.

EGYEDI TÁJÉRTÉKEK:

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

Hernádszurdok községben – az Aggteleki Nemzeti Park adatszolgáltatása alapján- az alábbi építészeti vonatkozású egyedi tájértékek találhatóak (a természeti vonatkozású tájértékeket a „Természeti örökségünk” fejezetben található.

Építészeti egyedi tájérték:

Sorszám	Név	EOV -X	EOV -Y	Pontos helyszín	Főbb jellemzők
1	Harangláb	809710	351250	Rákóczi utca 1.	Fatalapzaton álló, nyeregvetős harangláb, kereszt díszítéssel. Egyaránt elektromos és kézi vezérlésű.
2	Emlékmű	809730	351295	Béke út 7. számmal szemben.	Világháborúk áldozatainak emelt emlékmű. Fák alatt álló, kőből rakott, egyszerű emlékfal, rajta fehér márványtáblák.
3	Református templom	809580	350985	Rákóczi utca 25.	Barokkos stílusú kőtemplom. Egytornyú, egyhajós, világos színezetű templom, szürke lemezzel fedett gúlisíakkal.
4	Lakóház	809565	350985	Rákóczi utca 25., a templom mögött.	Régi református parókia. Cseréppel fedett, sárga színezetű épület, fűrészelt mellvédes fatornáccal, négytáblás, hatszemes ablakokkal.
5	Feszület	809540	350685	Rákóczi utca mellett, a buszfordulónál	Fehér színű, faragott kőkereszt, fehér korpuszal. Talapzata egy cserje takarásában.

3.2. TERMÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK

Tervezett Természeti területnek minősül minden erdő, gyeperdő, nádas, művelési ágú termőföld, művelés alól kivettként nyilvántartott földterület, ha nem építményelhelyezésére szolgál; mező és erdőgazdasági hasznosításra alkalmatlan földterület. A területeken kiemelt figyelmet kell fordítani a tájék, a természetes éleközösségek (növénytakarsulások) és élőhelyek megőzésére.

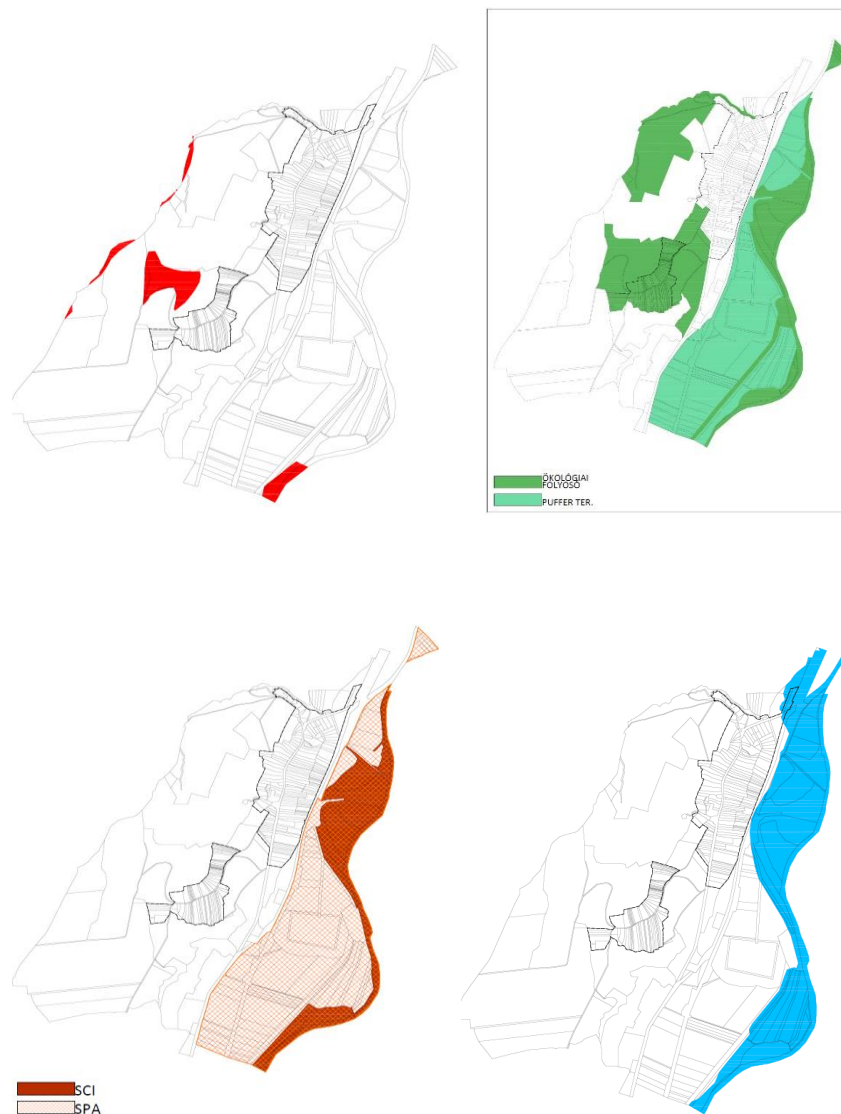
Hernádszurdok közigazgatási területét érinti a Hernád-völgy és Sajóladierdő helyszín néven kihirdetett **Natura 2000** helyszín (azonosító: HUAN20004), mint **kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (SCI)**, valamint érinti a **különleges madárvédelmi területek közül (SPA)**, a Zemplén-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgyel (azonosító: HUBN10007) néven kihirdetett helyszín.

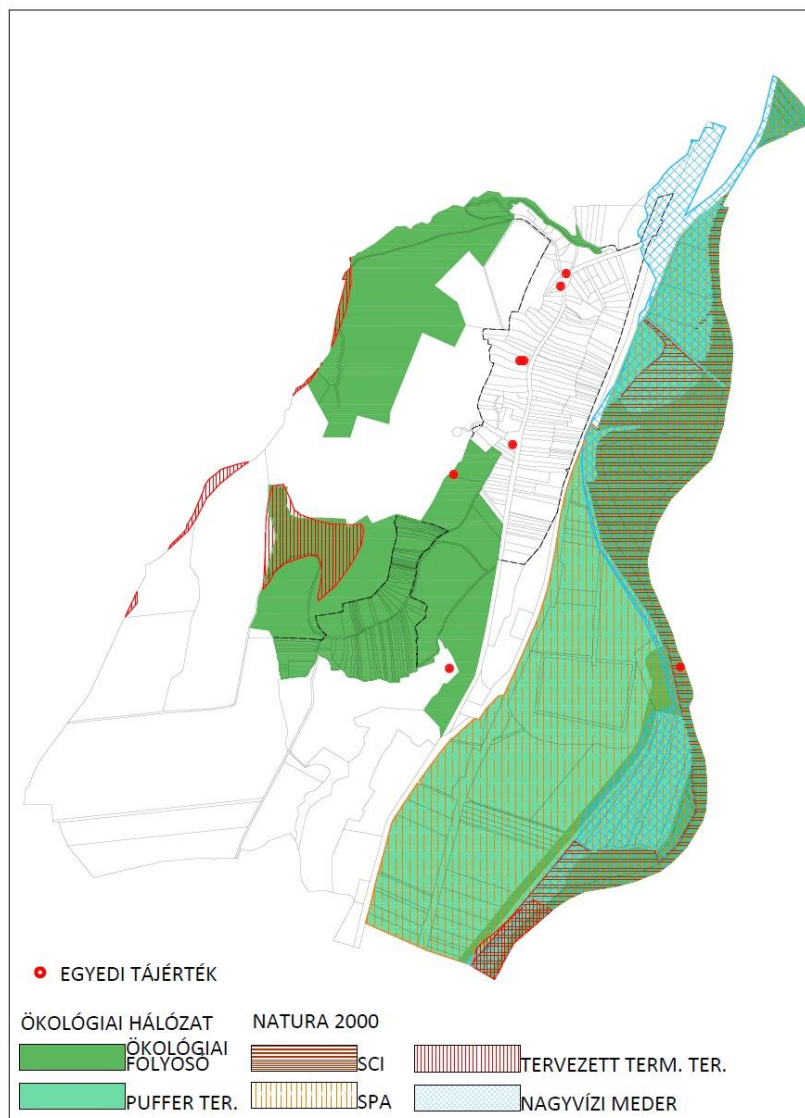
A település közigazgatási területén az **országos ökológiai hálózat** övezetei közül a **pufferterület és az ökológiai folyosó** övezetek megtalálhatók

A község közigazgatási területét az alábbi **nagyvízi mederkezelési terv** érinti: 08.NMT.06. (Hernád folyó, folyószakasz eleje: Államhatár, folyószakasz vége: Vadász-patak torkolat).

A község közigazgatási területét teljes egészében érinti a Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete.

Az egyes kategóriák konkrét lehatárolását az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása alapján van ábrázolva.

Természeti vonatkozású egyedi tájérték:

Sorszám	Név	EOV -X	EOV -Y	Pontos helyszín	Főbb jellemzők
1.	Duzzasztógát	810135	349895	A Hernádon, a Bársonyos-csatorna kivezetésétől közvetlenül délre.	Kis duzzasztógát, az egykori gátórház üdülő lesz. A Bársonyos rendszeres vízellátását biztosítja.
2.	Holtág	809330	350580	A 3-as számú főút és a Hernád között található, a belterület déli részével egy vonalban.	A két részre osztott holtág a Hernád 1971-ben végrehajtott szabályozás során alakult ki, a jobb parti hullámtéren helyezkedik el. Hossza 850 m, átlagos szélessége 60 m, területe 5 ha, átlagos vízmélysége 1,5 m, víztérfogata 75 ezer m ³ . A holtág északi része erőteljesen feliszapolódott, vízi növényzettel közepes mértékben benőtt. Vízcseréje megoldatlan, csak árvizekből, illetve a kavicssteraszról szivárgás útján kap vízpótlást. Funkciói: horgászat, üdülés. A Hernád-völgyi táj jellegzetes része, változatos és gazdag élővilággal, szép vízfelülettel. A kísérő ligeterdőkkel együtt a fészkelő és a vonuló madarak fontos táplálkozó helye.
3.	Csuszamlás	809315	349890	Csurmány dűlő, a belterülettől közvetlenül délre, a 3-as főút nyugati oldalán.	Idős, kiterjedt, helyenként növényzettel fedett csuszamlás. A Hernád jobboldali magaspartjának legimpozánsabb csuszamlásmezője.

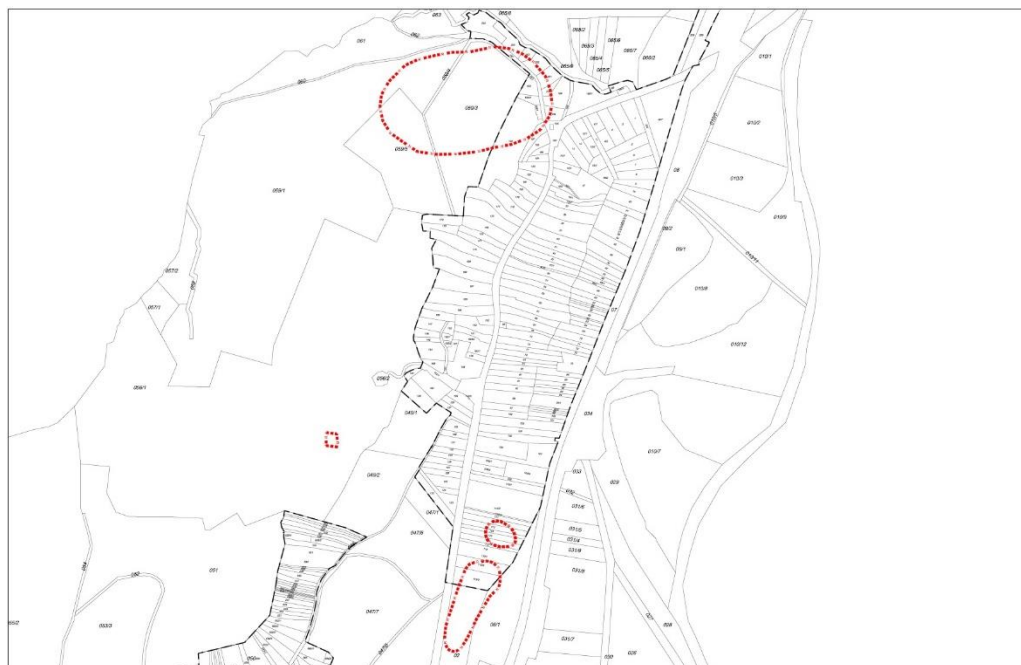

3.3. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK:

A régészeti örökség védelme kiterjed a régészeti örökség felkutatására, értékelésére, számbavételére, nyilvántartására, megőrzésére, a régészeti lelőhelyek védetté nyilvánítására.

Régészeti örökség: az emberi létnek a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt és a természetes vagy mesterséges üregekben 1711 előtt keletkezett érzékelhető nyoma, amely segít megismerni az egyetemes kultúrát, az emberiség történetét, kapcsolatát környezetével, valamint hozzájárul az ország területén élt népek és a nemzet történelmének rekonstruálásához, igazolja, bemutatja, alátámasztja népünk eredetét és fejlődését, továbbá amellyel kapcsolatos információszerzés fő forrásai a feltárás és egyéb kutatási módszerek

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelmi Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának adatszolgáltatása alapján, az alábbi régészeti lelőhelyek érintik a település területét:

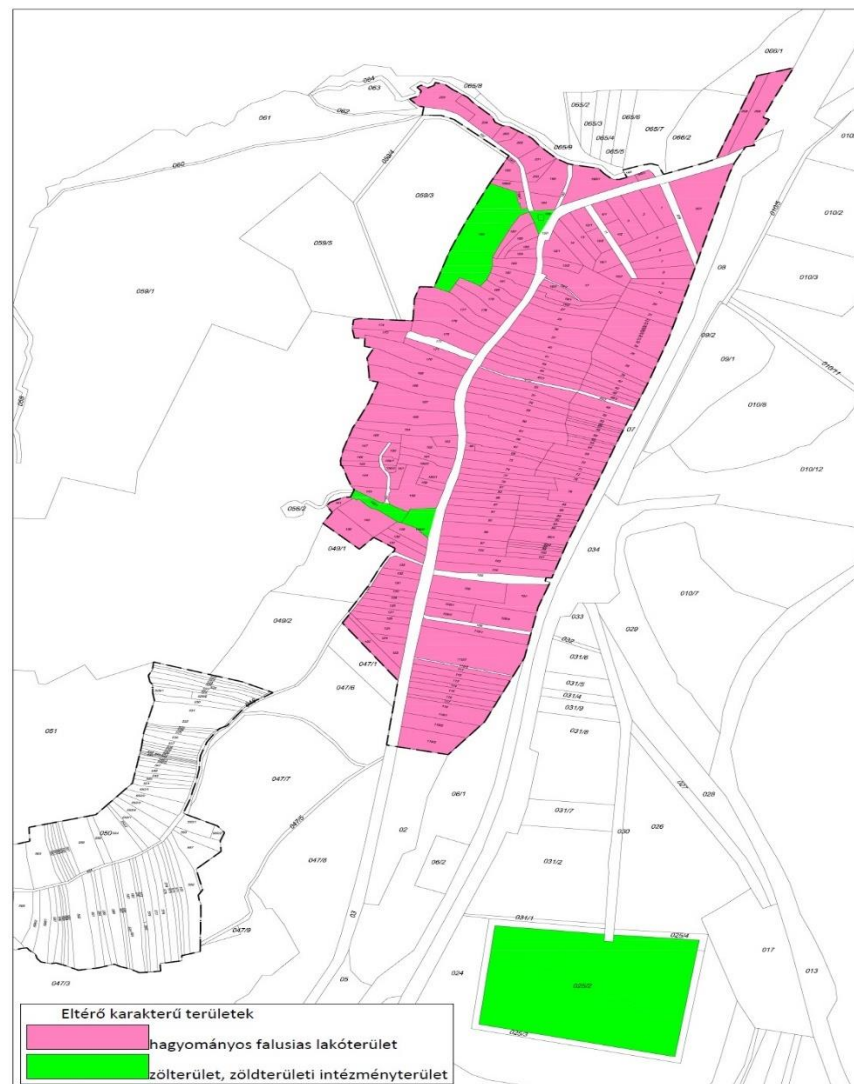

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

Hernádszurdokon - az arculati jellemzők tekintetében – lehatárolásra kerültek az eltérő karakterű településrészek.

Az egész településen található lakóépületekre a **hagyományos falusias** építési mód a jellemző, melyekhez tartoznak a közparkok, közkertek, pihenő területek és zöldterületi intézményként a temető.

A nagyrészt természetvédelmi oltalom alatt álló **külterület**, jellemzően vegyes mezőgazdasági terület felhasználású egységként kezelhető, ami szántót, rétet, legelőt foglal magába, egy-egy erdő területtel, és magába foglalja a Hernád-folyót is.

HAGYOMÁNYOS FALUSIAS LAKÓTERÜLET

A terület magába foglalja az egész települést, tekintettel az „egy utcás” településszerkezetre. A két templom, a községháza és a bolton kívül a lakófunkció található meg a területen. Az idők során szinte semmit nem változva tartotta meg a szalagtelkes fésűs beépítési módot a település. A telkeken az utcához közel helyezkednek el a lakóépületek, és a terepviszonyokhoz igazodva változó a gazdasági épület elhelyezkedése. A terület beépítése földszintes, utcára merőleges elrendezésű épületekből áll, melytől csak néhány a 1970-80-as években épült lakóépületek tömegformálása tér el.

Külön karakter a belterületen, a hagyományos falusias lakóterülethez közvetlenül kapcsolódó, a leendő autópálya nyomvonalán található kertek és szántó terület, melyek a hossztelkes használatból adódóan alakultak ki.

Az autópálya nyomvonala a kialakult hossztelkes telekhasználatot érinti, ezzel a meglévő és történetileg kialakult településszerkezet megváltozik.

Nagy hangsúly kell majd fektetni a lakóépületek zajvédelmére is.

Kiemelten fontos feladat, hogy a zajvédelmi műtárgyakat tájba illeszkedően kell megtervezni, megvalósítani.

A vasúti nyomvonal szinte párhuzamosan fut a 3. számú úttal, és a Rákóczi utcával.

A vasútállomás a település főközlekedési csomópontjában található.

ZÖLDTERÜLETEK ÉS ZÖLDTERÜLETI INTÉZMÉNYEK

A település zöldterületei közé tartoznak a település közparkjai. Egyik ilyen közpark, a Béke út és Rákóczi utca kereszteződésében található terület, ahol világháborús emlékmű van elhelyezve egy kőfalon. A másik közpark egyben egy közlekedési pont is, itt fordul meg a településre érkező autóbusz.

Zöldterületi intézményként a temetőt és az idegenformalmi területet is magába foglaló mesterséges horgásztavat, vízmű területé (és az ezekhez kapcsolódó kiszolgáló épületet) tartjuk számon.

KÜLTERÜLET

A külterületi nagyrésze, természetvédelmi szempontokból kiemelten kezelendő területek övezetében fekszik.

Jellemző az általános mezőgazdasági terület felhasználás, mely a termesztett növény típusától függően határozza meg a táj karakterét. A terület megjelenése nagyrészt erdős, a Hernád árterében lévő területek inkább a szántó, rét, legelő művelési ág felhasználású.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

Hernádszurdok a történelmi település kialakulása után sem változott településszerkezetileg, így ezt a közel egységes településképet sikerült megtartania és az egyutcás szerkezetből adódóan ez a meghatározó területe is egyben a településnek, magába foglalva a zöldterületeket és zöldterületi intézményeket, valamint a vasúti nyomvonal.

A helyi védett épületek, a településkép szintén meghatározó elemei.

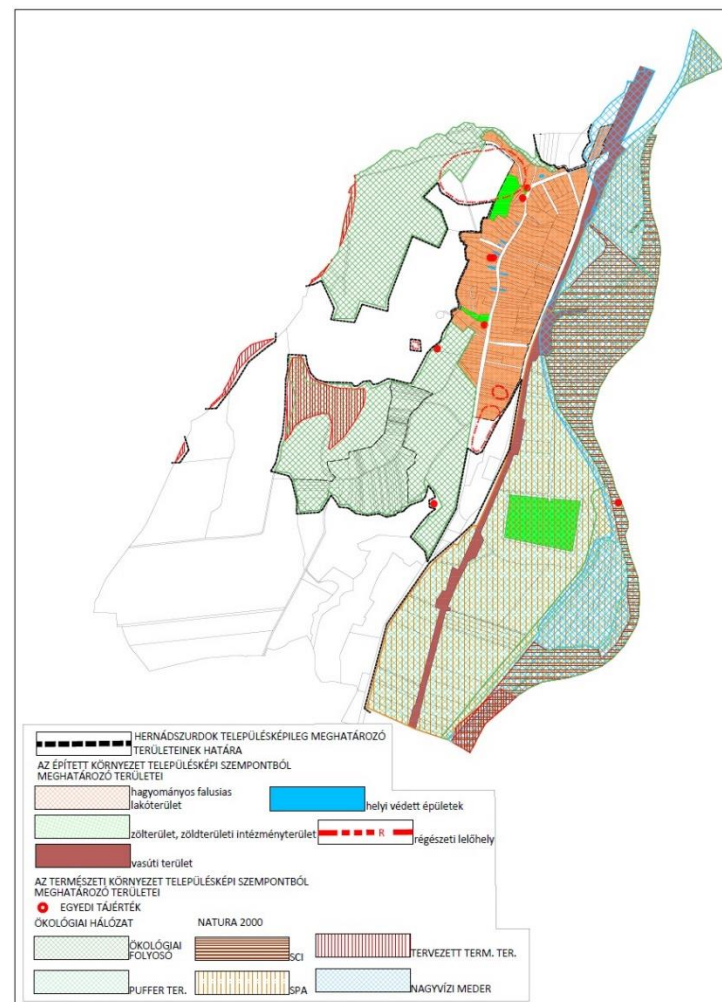
A táji adottságok ma már külön természetvédelmi oltalom alatt állnak, így meghatározó karaktere a településnek.

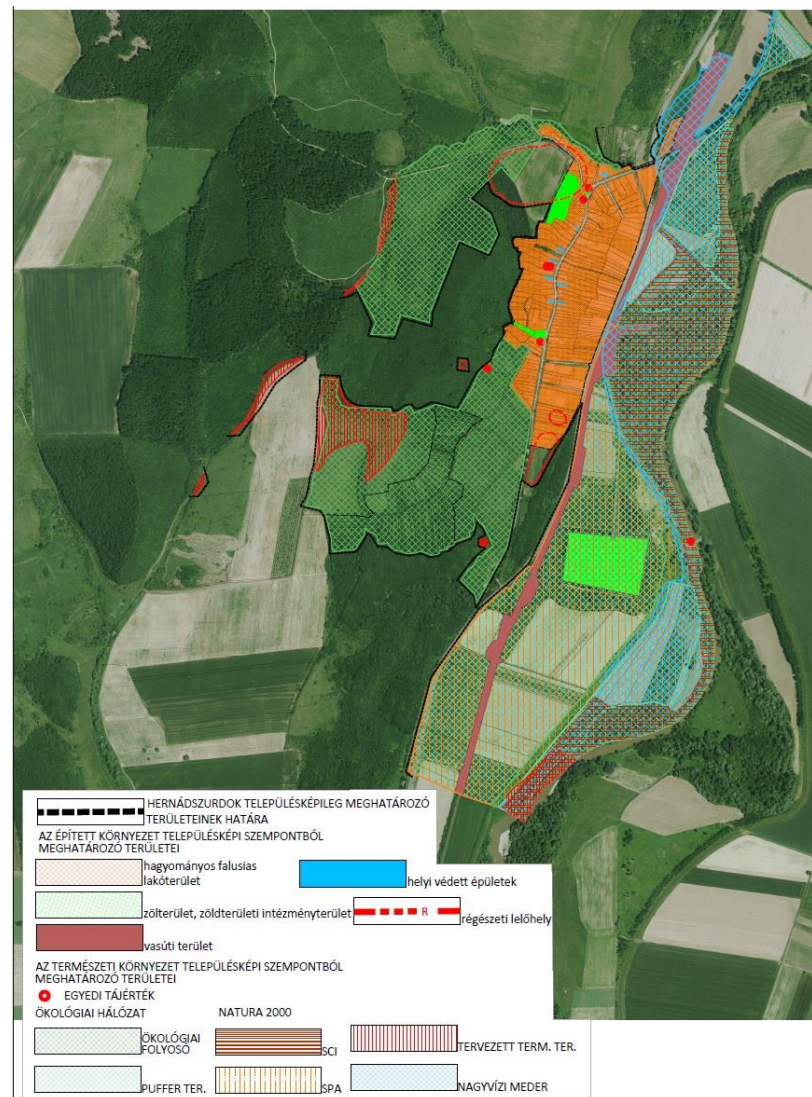
Ezek a meglévő értékek határozzák meg a település arculatát, a település képét, ezeket a meghatározó elemeket kell megtartani, és az új épületek, új közterületek kialakításakor ezeket kell figyelembe venni, hogy a településképet negatívan ne befolyásolja egy-egy ilyen beavatkozás.

A meghatározó területekre sajátos előírások megtétele szükséges a településkép védelmének érdekében.

Településképi szempontból meghatározó területek:

- az egész település (hagyományos falusias lakóterület és a zöldterület és zöldterületi intézmények)
- a helyi egyedi építészeti védelemmel védett épületek
- az egyedi tájértékek szerint meghatározott műalkotások
- a természetvédelemmel érintett területek

6.1.ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ahhoz, hogy a település egységes, a hagyományokat tisztelő képet mutasson mindenki számára, fontos, hogy a kialakult jó és használható állapotot továbbra is megtartsuk, ezeket a jó példákat alkalmazzuk.

A meglévő rossz építési módokat már nem lehet megváltoztatni, erőltetni a változást, mert lehet, hogy rosszabbat teszünk. Ezeknél az eseteknél a rend tartása a fontos.

A meghatározó területek lehatárolásával, azt is megmutattuk, hogy hol találhatóak a településen még olyan épületegyüttes csoportok, ahol a helyi hagyományos építészeti módok alkalmazhatók, fenntarthatók, felújíthatók.

Ezeknél a területeknél sem lehet korlátozni - és nem is ez a célja ennek az útmutatónak (!)- a megújulást, esetleges bővítést. Ez az építészeti ajánlás egy utat mutat, hogy egy olyan területen, ahol egy templom, kúria, régi iskola stb... található, ne épüljön idegen elemként, egy színes, tornyos vagy lapos tetős, több emeletes épület.

Minden esetben illeszkedjen a meglévő JÓ utca karakterhez, ami megnyilvánul a beépítés módjában, tetőformában, tetőhajlásszögben, homlokzat kialakításnak anyagában, színében, és a nyílászárók kiválasztásában, vagy az épület keretét adó kerítésben.

Leromlott műszaki állapotú régi épületek pótlása is lehetséges akár korszerű anyagokkal, de hagyományos formavilággal.

Negatív hatás akkor lép fel, ha az épület kialakítása idegen a hagyományoktól, adottságoktól és a környezettől; léptéke, tömege oda nem illeszkedő és további építéseket indítanak el.

A következő oldalakon szereplő ábrák a Lechner Tudásközpont ábragyűjteményéből származnak, és szinte teljes körűen felölelik a településkép harmonikus megjelenését biztosító konfliktus és célrendszert.

Az ábragyűjteményt az egyes eltérő karakterű meghatározó területek esetében szöveges leírások is kiegészítik a szükséges mértékben.

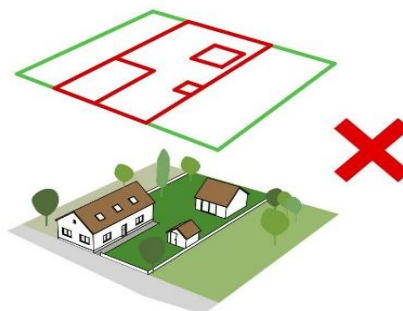
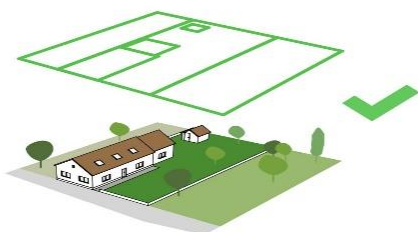
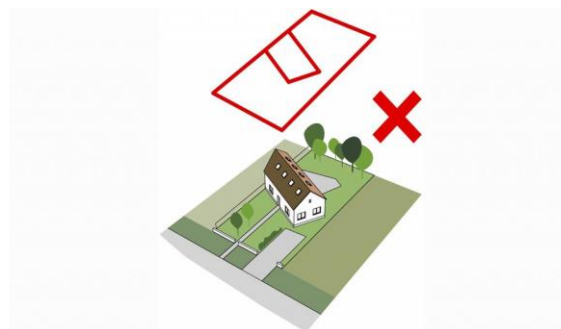
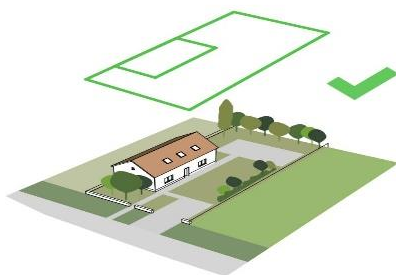
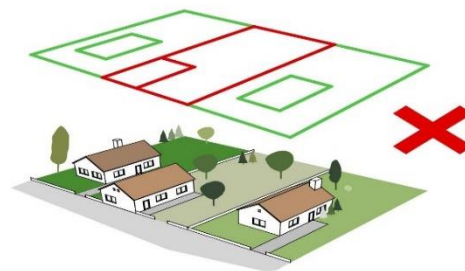
követendő, jó példa

kerülendő, rossz példa

HAGYOMÁNYOS FALUSIAS LAKÓTERÜLET

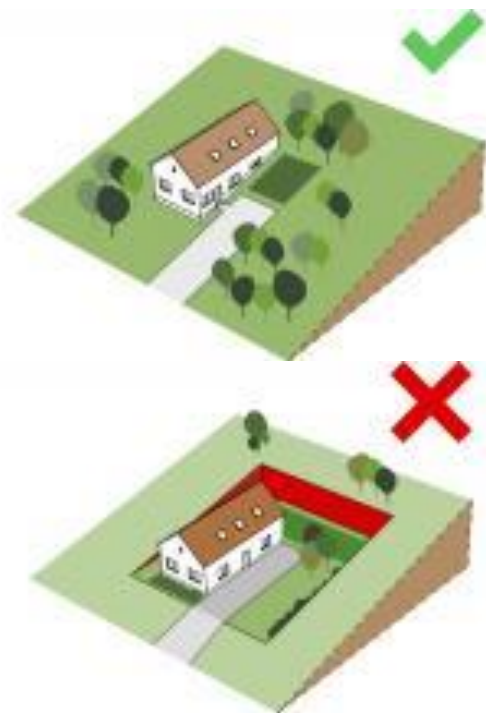
TELEPÍTÉS: azaz az épület elhelyezése a telken:

Az új épület elhelyezésekor, vagy a meglévő épület bővítésekor, a kialakult beépítési módot figyelembe kell venni, kerülni kell a ferde, vagy az előkert nélküli beépítéseket.

Az előkert mérete függ a domborzati viszonytól, a meglévő előkertek megőrzése fontos, igazodni szükséges a szomszédos telekek kialakult állapotához.

Előkertben garázslehajtó nem létesíthető.

Melléképület, különálló melléképület a főépület mögött érdemes elhelyezni, arra a telekhatárra ahol a főépület áll.

ÉPÜLET ELHELYEZÉSE LEJTŐS TEREPEN:

A település telkeinek legnagyobb része lejt, a Rákóczi utca egyik oldala az út felé lejt, a másik része az úttól lejt a 3. számú főközlekedési út irányába a mezőgazdasági terület határáig, így a kilátás és a rálátás szempontjait minden esetben vizsgálni kell (a tájbaillesztést látványtervvvel kell igazolni).

Nem javasolt a nagy terepbevágás kialakítása, mert ez a domb elbonását jelenti, amivel egy meredek részsű keletkezik, és a hátsó homlokzatról ezt a „bontott” domboldalt látjuk. Az utca felőli nagy kiemelés sem ajánlott.

A terep a meglévő természetes jellegét kell kihasználni és megőrizni, az építés során. Az épület lakóhelyiségeinek padlóvonala lehetőleg ne kerüljön a terepszint alá.

Támfalgarázs építése nem ajánlott.

Terepszint alatti létesítmény építése nem ajánlott.

MAGASSÁG:

Az épületek magassága néhány kivétellel, egységesen földszintesek. Egy-egy nagyobb lejtésű telek beépítésénél látható a kiemelt földszintű építés.

A településen javasolt a földszintes épületmagasság megtartása, az ahhoz való igazodás egy új épület építésénél. Meglévő földszintes épületre emeletráépítés nem javasolt.

A túl magas épületek nem illeszthetők be a település arculatába.

TETŐHAJLÁSSZÖG:

Az épületek tetőhajlásszöge közel azonos nagyságú a településen, ezért a meglévő épületek között épülő új épültekenek hasonlóan kell megépülni, mintahogy tetőfelújításnál is az eredeti állapot visszaállítására kell törekedni, a tetőhajlásszög megtartásával.

A településen a lapostető nem megengedett.

TETŐFORMA

A településen a tetőformák közel azonos, kontyolt nyeregtetővel rendelkeznek, néhány nyeregtető és manzard tető is található.

A településkép egységessége érdekében javasolt a kontyolt nyeregtető alkalmazása.

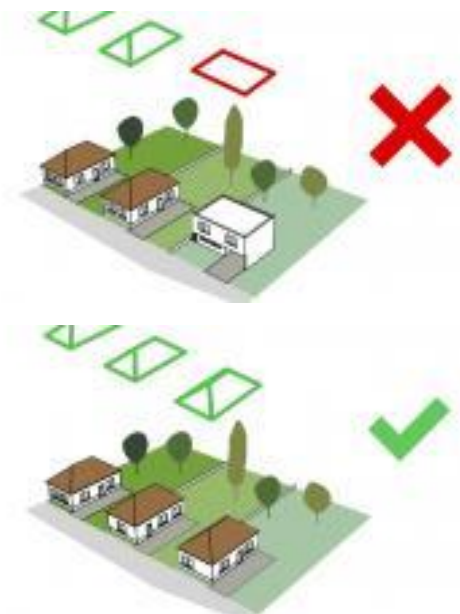
A tetőfelületen a hagyományok szerinti tetőablak építhető (szénabedobó nyílás formavilága szerint), valamint tetősíklablak elhelyezhető.

Tagolt, erősen tagolt tetőszerkezet építése nem javasolt.

Lapostető nem építhető.

Ajánlott a – mai napig is jellemző - bádoggal tetőfedés megtartása, illetve a korcolt fémlemez fedés alkalmazása.

A tetőfedésre hullámpala, műanyag hullámlemez, műanyag síklemez alkalmazása kerülendő.

SZÍN HASZNÁLAT

A településen – talán -a hagyományos építőanyagok miatt, a színek is visszafogottak, általánosan használt a föld-, pasztellszínek.

Javasolt továbbra is ezeket a színeket alkalmazni, a fehér, törfehér színekkel együtt.

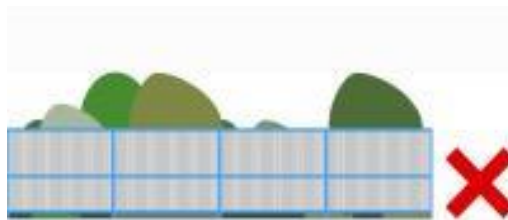
A rikító, harsány, hagyományidegen színek nem alkalmazhatóak.

A homlokzaton a kettőnél több színhasználat nem ajánlott.

Kerítéseken, kapukon, nyílászárókon is részesítsük előnyben a barna színárnyalatait, esetleg a szürke vagy zöld színeket.

Tetőfedő anyagok esetében ne alkalmazzunk a hagyományos anyag színétől eltérő táj és környezet idegen színeket (kék, zöld stb.).

Kerülendők a rikító, fénylő, csillogó anyag és színhasználatok is.

KERÍTÉSEK

Az utcakép, településkép meghatározó eleme a kerítés, mely egy megépített épület megjelenését befolyásolhat jó és rossz irányba is.

A településen jellemzőek a kapuzatos kerítések, több helyen látható a falazott, téglából megépített oszlopok között – díszes – fém vagy fa kertítés „közök”.

Ajánlott a falazott pillérekkel osztott kerítés és kapuzatok megtartása, felújítása, új kerítés építésénél az alkalmazása.

Javasolt a természetes építőanyagok használata kerítés lábazatként (tégla, kő), a kerítés mezők pedig sövény kombinációjával, fa, kovácsoltvas anyaghasználattal vegyesen.

Szomszédos telekhatár elválasztására használható drótfonatos kerítés is.

Az utcafronti kerítés magassága a 1,80 métert nem javasolt, hogy meghaladja.

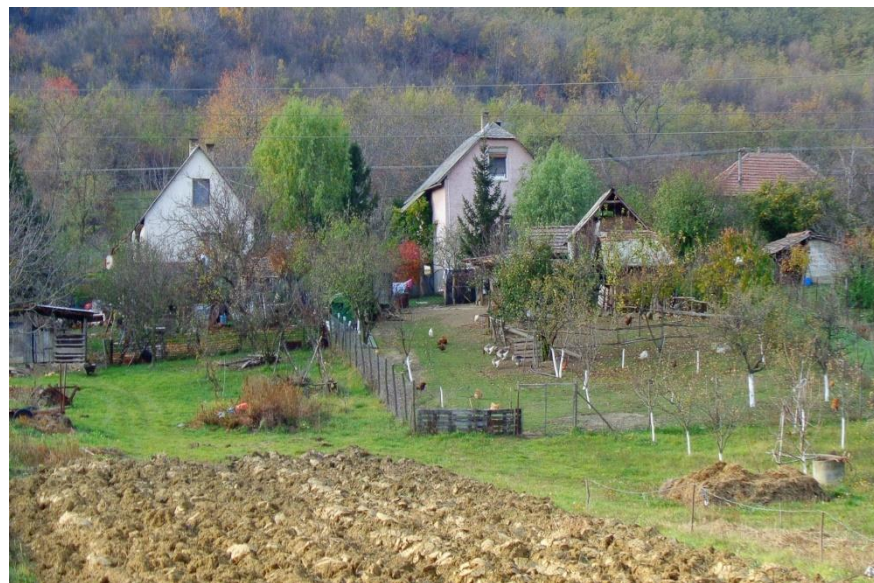

KERTEK

Hernádszurdokon a kertek még őrzik a hagyományos nagytelkek szerkezetét, ahol megtalálható a melléképület, az egykori gazdálkodási forma építményei, állattartó épületek, terménytárolók, valamint a zöldséges, virágos kertek tagozata is.

Az előkertben ajánlott a homlokzat kialakást is figyelembe venni, hogy egy magasra növő fa nem árnyékolja be az épületet kedvezőtlenül.

Az oldalkert mérete meghatározza, annak használatát. Érdeemes olyan növényfajokat telepíteni, melyek egész évben díszítik levelükkel, virágukkal, termésükkel, a közvetlen lakókörnyezetünket.

TORNÁCOK

A településen lévő hosszúzás építési mód egyik jellemzője a tornácok megjelenése. Több lakóépületen is megtalálható a tornác valamelyik fajtája, kialakítása, mely az épületnek jellegzetes építészeti jelleget ad. Ennek a karakternek a megőrzésére kell törekedni, ha ilyen épület felújítását, bővítését tervezzük.

A fából készült tornácokon megjelennek a látványos ács- és asztalos munkák, melyeket szintén javasolt a felújítás során megtartani, az eredeti állapotot, mintát rekonstruálni.

A tornácból legfejlebb a tornác szélességét meg nem haladó méretű előtető nyúljon ki, ha előtetővel szeretnénk bővíteni tornácos házunkat.

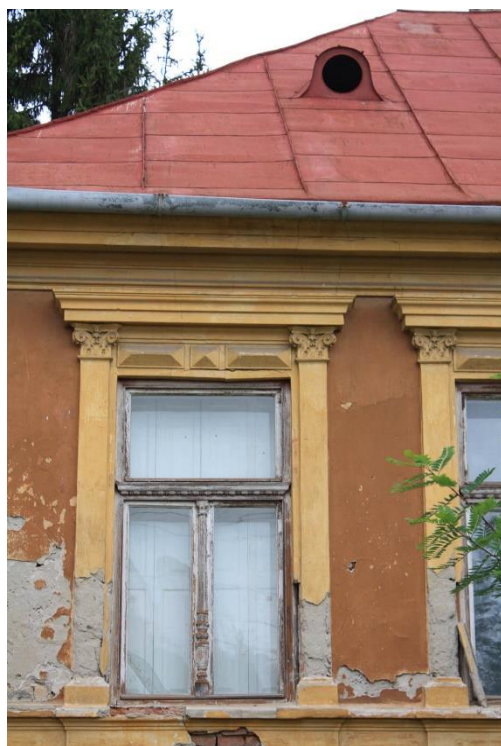
NYÍLÁSZÁRÓK

Fontos elemei a hagyományos, népi homlokzat kialakításában a nyílászárók, melyek a lakóépület megjelenését jelentős mértékben befolyásolják.

Sajnos egy-egy felújítás, a kor igényeihez igazodva a nyílászárók kicserélésével kezdődik. Amennyiben erre kerül sor, próbáljunk meg az eredeti nyílászáró osztásainak, színének megfelelő ajtót, ablakok választani, beépíteni. A hagyományos lakókörnyezeti kultúra hagyományai szerinti nyílás és falfelületi arány kerüljön kialakításra.

Osztás nélküli ablak, a lakóépület utcai homlokzatán nem építhető be.

Nem javasolt az utcai homlokzaton bejárat létesítése, amennyiben a hagyományos utcaképben nem jelenik meg a szomszédos épületeken

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzatképzésnél, a lábazat kialakításánál ajánlott a kő, műkő, vagy vakolt felület alkalmazása.

Falfelületképzésnél a helyi karaktertábla szerinti helyeken és jelleggel vakolat architekturai elemekkel – nyílás keretezések esetén körbefutó vakolatdísz alkalmazásával ajánlott eljárni.

Falburkolati anyag elsősorban a kő, műkő, alkalmazása a helyi hagyományos díszítő motívumok felhasználásával történjen.

A lakóépületek függőleges homlokzatfelületén, nem ajánlott az alkalmazása a homlokzat felület 15 %-át meghaladó mértékben: nád, kezeletlen farost-, pozdorja-, faháncslemez, deszka, kezeletlen fém, műanyag lemez, szürke műpala (Eternit), hagyományos bitumenes lemez, fém trapézlemez a gazdasági területek kivételével, csempe, tördelt kőlap

6.2. ÉPÜLET FELÚJÍTÁSI ÚTMUTATÓ

A történelmi falusias területen az épületek földszintes, keskeny, tornácos „parasztházak”, az utcára merőleges gerinccel. Ezt a jelleget próbáljuk meg megőrizni, ha meglévő épületet újítsunk fel, vagy alakítunk át.

Őrizzük meg a tornácot, a tornácot tartó oszlopokat, legyen az kő vagy fa. Az esetleges tornác díszítéseket jellegében, vagy helyenként próbáljuk meg megtartani.

Az utcai homlokzaton ne legyen erkély, loggia, garázsajtó, nagy üvegfelületek, bejárati ajtó.

Bővítés esetén az emeletráépítést és a keresztszárny építését kerüljük.

Tetőtér beépítéskor tetősík ablakot alkalmazzunk, vagy amennyiben az eredeti épületen „szénabedobó” nyílás volt, azzal megegyező méretű ún. „kutyaól” elhelyezhető.

A hagyományos arányokat őrző nyílászárókat alkalmazzunk, melyek lehetőség szerint fa anyagúak legyenek.

Energetikai korszerűsítés esetén is figyeljünk a helyi jellegű, hagyományos kialakításra, ne tűnjenek el a lábazati, homlokzati osztások.

6.3. KÜLTERÜLETI ÚTMUTATÓ

Tekintettel arra, hogy a külterületek nagyrésze valamilyen természetvédelmi oltalom alatt áll, ezért minden esetben egyeztetni szükséges az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságával.

TELEPÍTÉS:

Az esztétikus táji környezet kialakítása és megőrzése érdekében az igazgatási területen belül a külterületeken, a tervezett fejlesztési területeken - függetlenül attól, hogy a terület természetvédelemmel érintett vagy nem, - az épületek elhelyezésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy

- a meredek domboldalakon az épületet a lejtő, a domb aljára legyen elhelyezve a telken belül,
- az épület hossz tengelye a lejtés rétegvonalával párhuzamos legyen,
- az épület tetőgerince a lejtő rétegvonalával párhuzamos legyen

6.4. KÖZTERÜLETEK ÚTMUTATÓJA

A település utcái meghatározzák egy település megjelenését, annak megítélését. A településen élők, a településen áthaladók erről az útvonalról alkotott véleményük alapján alakítják ki a településről alkotott képüket, ezért nagyon fontos, hogy rendezett, egységes képként jelenjen meg.

Az utcaképhez tartozik a zöldfelület, a növények, az utca kertek, melyek Hernádszurdok utcaképét nagyban meghatározzák.

A járda és a közút közötti „utca kertek” teremtenek kapcsolatot a lakótelkek és a közterületek között. A telektulajdonosok gyakran szépítik, gondozzák e területeket. Az egyéni megoldások során törekedjünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkerttel és azok egymáshoz is illeszkedjenek, egységes rendezett utcaképet alkotva

Kiegészítő, de fontos elemek a padok, telefonfülke, virágládák, hirdetőtábla, buszmegállók is.

Az utca, mint sajátos építmény részét képezik a vízelvezető árkok, parkolók.

Fontos feladat, ezeknek a közterületi elemeknek a karbantartása, megfelelő kiépítése, tisztántartása.

Fontos a közterületi parkokban a fásítás szakszerű elvégzése, a fakivágások és fapótlások szervezettsége. A fásítást, tilos invázós fajok telepítésével elvégezni, azt csak őshonos fafajokkal szabad megtenni, melynek meghatározását az Aggteleki Nemzeti Park adatszolgáltatásában megadta.

6.5. REKLÁMTÁBLÁK, CÉGÉREK ELHELYEZÉSÉNEK ÚTMUTATÓJA

A településen nem jellemzőek reklámtartó berendezések, reklámok jelenléte, mert elenyésző számú vállalkozás, üzlet működik, így cégtábla, cégér sem található nagy számban.

A kizárólag olyan reklámhordozó helyezhető el, amely a kihelyezés időtartama alatt az időjárásnak ellenálló technológiával készült, nem korrodálódik, állékony, karbantartása könnyű, nem használ villódzó, feltűnő, túl élénk színeket, másik reklámhordozót nem takar el.

A reklám, reklámhordozó folyamatos karbantartásáról és megfelelő esztétikai állapotban való megjelenéséről a tulajdonos köteles gondoskodni.

Az épületek homlokzatain elhelyezhető cégérek, cégtáblákat és cégfeliratokat úgy kell kialakítani, hogy azok szervesen illeszkedjenek a homlokzatok meglévő, vagy tervezett vízszintes és függőleges tagolásához, a nyílászárók kiosztásához, azok ritmusához úgy, hogy együttesen összhangban legyenek az épület építészeti részletképzésével, színezésével, építészeti hangsúlyaival.

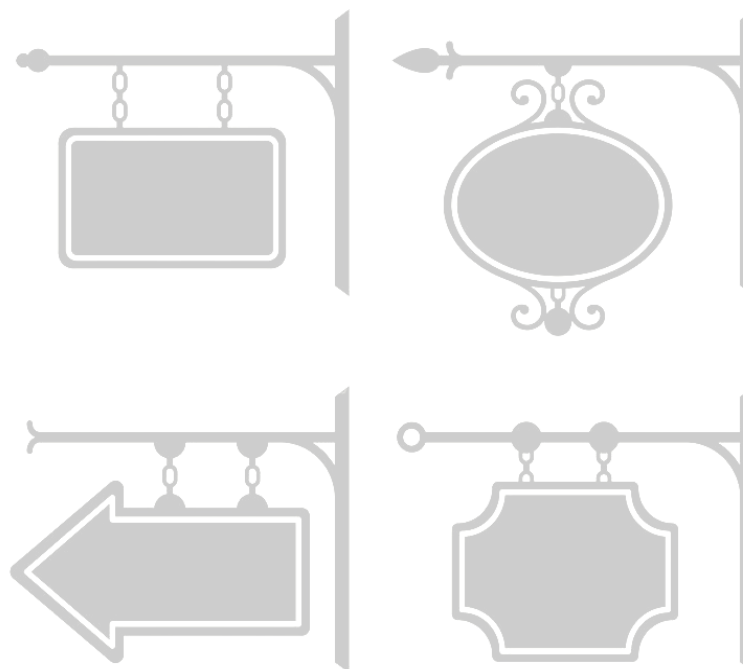
Az épületek homlokzataira kerülő cég- és címtábla, információs vagy más célú berendezés épületdíszítő tagozatot nem takarhat el.

Közvilágítási, hírközlési berendezésen, oszlopon, egyéb közmű berendezésen kizárólag tájékozódást segítő jelzést megjelenítő reklámcélú eszköz helyezhető el, melynek száma oszloponként, berendezésként legfeljebb 2 darab, mérete legfeljebb 1,5 m² lehet.

Megállító tábla mérete nem haladhatja meg az A1-es méretet.

Megállító tábla csak ott helyezhető el, a balesetmentes közlekedés biztosítva van, és az elhelyezés a gyalogos forgalmat nem akadályozza.

Reklámhordozóként utánfutó közterületen, vagy közterületről látható módon nem helyezhető el.

JÓ PÉLDÁK

A jó példák bemutatásánál kizárólag a településen készített képeket alkalmaztunk. Jó példának tekinthetjük az egyes karakterterületeknél a bemutatásra már felhasznált épületek fotóit is, hiszen már ott is a jellegzetességeket eleve a jó példákkal igyekeztünk bemutatni.

Ahogy láthatjuk, és ajánljuk, sokszor az építészeti minőség nem a legdrágább anyagok alkalmazását jelenti, hanem a környezethez és a meglévő értékekhez való illeszkedést, az odafigyelést.

Ezért, ha a könyvben szereplő ajánlások és a hagyományokat szem előtt tartva, Hernádszurdokon szép ház születik, jó példaként bekerülhet a könyvbe, hogy ezáltal is büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Intézményi és lakóépület jó példája: látható, hogy megfelelő karbantartás és igényes, hagyományos anyaghasználattal való felújítás esetén az épületek megjelenése a település arculatának meghatározó példája lehet

Közterületre vonatkozó jó példa a vízelvezető árok szépen kiépített megoldása

IMPRESSZUM

HERNÁDSZURDOK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
Hernádszurdok, Rákóczi Ferenc út 18.

POLGÁRMESTER:
Hanyánszki György

TAK KÉSZÍTÉSÉBEN RÉSZT VETTEK:
LA-Urbe Kft - Lautner Emőke ügyvezető
Berta Boglárka
Bianki Dániel DLA

A kiadványban felhasználásra kerültek a Próba
Településképi Kézikönyvek egyes elemei, a MAPIRE.eu
térképei továbbá és a Lechner Tudásközpont ábrái.
Minden jog fenntartva!
Miskolc, 2017. december 15.

Jóváhagyva a 92/2017.(XII.14.) önkormányzati határozattal.

